

ФУНКЦІОНУВАННЯ НУЛЬСУФІКСАЛЬНИХ ДЕРИВАТИВ У ТЕКСТАХ УКРАЇНСЬКИХ ЗМІ ЯК ПОКАЗНИК МОВНОЇ ЕКОНОМІЇ

Волинець Галина Миколаївна, к.ф.н., ст. викл. каф. журналістики ЗНТУ

У статті на матеріалі текстів українських друкованих ЗМІ розглядаються нульсуфіксальні похідні. Здійснено опис цих іменників, їхню семантику, кількісний вияв, функції нульсуфіксальних дериватів.

Ключові слова: нульовий суфікс, дериват, функції суфіксів, нульсуфіксація, ЗМІ.

Волинец Галина Николаевна. Функционирование нульсуффиксальных дериватов в текстах украинских СМИ как средство языковой экономии

В статье на материале текстов украинских печатных СМИ исследуются нульсуффиксальные производные имена существительные. Представлено описание таких дериватов, их семантики, количество, а также функциональные возможности нульсуффиксальных имен существительных.

Ключевые слова: нулевой суффикс, дериват, функции суффиксов, нулевая суффиксация, СМИ.

Volynets Galyna. The zero-suffix formation of the nouns as a means of language economy in the text of Ukrainian mass medias

The derivatives with zero-suffix on the basis of modern Ukrainian language (the text of mass medias) are represented in the article. The author described the derivatives with zero suffix, their semantic and number, their functions.

Key words: zero-suffix, derivative, functions of suffixes, zero-suffix derivation, mass medias.

Традиційно до явищ мовної економії у словотворі відносять процеси, пов'язані з абрєвіацією, універбацією, «конденсацією», контамінацією тощо [6; 8; 11; 18]. Однак українська мова має й інші засоби, зокрема – нульовий суфікс, який є активним і продуктивним засобом творення віддієслівних та відприкметникових іменників.

Нульсуфіксальний спосіб словотворення почали досліджувати порівняно недавно, а утвердження терміна “нульовий суфікс” у слов'янському мовознавстві відбулося у 80-х роках минулого століття. Учені встановили, що матеріально не виражена деривація в українській мові є досить продуктивною.

Явище нульсуфіксації в межах суфіксальної системи іменників вивчали Н.Клименко, О.Пінчук, Л.Родніна, Л.Третевич та інші мовознавці [12; 14; 17]. Так, Л.Третевич обґрунтувала перевагу терміна “нульсуфіксація” над іншими (“конверсія”, “регресивне словотворення”, “усічення” “безсуфіксний” спосіб словотворення тощо), описала словотвірну семантику та структуру нульсуфіксальних девербативів і деад’єктивів у сучасній українській мові [17]; П.Білоусенко окреслив проблеми та перспективи вивчення динаміки нульсуфіксальної деривації [2; 3; 4]; Т.Біленко репрезентувала нульсуфіксальні похідні як засіб реалізації семантичної й художньої ідеї поетичного тексту [1]; О.Пінчук проаналізувала серед інших і словотвірні моделі, за якими творяться нульсуфіксальні іменники [12]; Л.Стовбур з’ясувала умови та шляхи формування конфіксальних похідних із другим матеріально не вираженим компонентом, уточнила деякі нюанси походження нульового суфікса [16].

Однак нульсуфіксальне творення іменників у сучасній українській мові висвітлено неповно: не виявлено кількісний склад нульсуфіксальних дериватів, що належать до різних шарів лексики, не з’ясовано питання лексико-словотвірної семантики похідних, утворених за допомогою нульового суфікса. Потребують глибокого розгляду логіко-прагматичний та функціональний аспекти вивчення нульсуфіксації як частини цілісної структури словотвірної системи. Попередні теоретичні дослідження питань нульсуфіксації, окремі статті з проблеми підготували ґрунт для вивчення особливостей функціонування нульсуфіксальних дериватів порівняно з іншими похідними, власне, – для визначення ролі та місця нульового форманта в словотвірній системі українського іменника. Відсутність в українському мовознавстві спеціальних праць узагальнювального характеру про специфіку творення та вживання нульсуфіксальних похідних, їх лексико-словотвірну семантику, функціонування нульсуфіксальних дериватів у найбільш рухливому, найбільш чутливому до змін шарі української мови – мовлення ЗМІ – зумовила **актуальність дослідження.**

Метою цієї розвідки є лексико-словотвірний аналіз нульсуфіксальних іменників та особливості функціонування зазначених дериватів у мовленні українських друкованих ЗМІ.

Нульовий суфікс належить до поліфункційних афіксів: він формує значну кількість словотвірних типів у межах трьох словотвірно-семантичних полів – абстрактності, предметності та суб'єктності (що мають свої розгалуження – мікрополя). У мовній палітрі ЗМІ представлені всі три словотвірно-семантичні поля, однак найширше – **словотвірно-семантичне поле абстрактності**. Абстрактні іменники називають поняття, що не мають реального втілення, тобто вказують на стан (*тиша*), почуття (*кохання, туга, щастя*), процес (*біг, вишивання*), якість, ознаку (*чорнота, синь*), риси характеру (*доброта*), різні вияви інтелектуального розвитку людини (*знання, мудрість*), відносини між особами (*дружба*), поняття етикету (*вітання*), часові та просторові назви (*швидкість, глиб, широчінь*), а також є науковими та виробничими термінами [10; 18, с.7-8]. Однак не слід забувати, що “абстрактність іменника часто залежить від ситуативних і контекстуальних умов” [13, с.29]. Відсутності чіткого розмежування сприяє, наприклад, і те, що в процесі розвитку мови абстрактні іменники з часом можуть переходити в розряд конкретних. Явища таких переходів можна простежити і на прикладі нульсуфіксальних іменників: *варта* – опредметнена дія і *варта* – група людей, яка виконує цю дію; *помел* – опредметнена дія і *помел* – те, що подрібнене на борошно тощо.

Найбільш широко в текстах представлено угруповання абстрактних нульсуфіксальних іменників – «назви дії», що розподіляються за значенням у двох площинах – за якістю дії (технологічний процес, дія з небажаним наслідком, обрядодія) і за інтенсивністю (тривала, одноактна, повторна та ін. різновиди дії).

Назви опредметненої тривалої дії представлені нульсуфіксальними іменниками типу *біг, вплив, вибір, викуп, виплата, гра, їзда, праця* та багатьма іншими, наприклад: Прихильники цього закону пояснюють ініціативу бажанням спростити *виїзд* українцям за кордон (УТ № 205 від 30 вересня – 6

жовтня 2011 р., с.16); Держсекретар США заявила, що *відмова* Росії підтримати резолюцію Ради Безпеки ООН щодо конфлікту в Сирії допомагає президенту Башарові Асаду залишатися біля керма (УТ № 232 від 13–19 квітня 2012 р., с.8); Вільна конкуренція, антимонопольні закони й решта, здавалося б, панських витребеньок – не якісь там умовності, не спосіб забезпечення абстрактної справедливості, а ще й інструмент селекції талановитих компетентних менеджерів і *відсіву* самовпевнених нездар (УТ № 231 від 6–12 квітня 2012 р., с.49); Іноземним репортерам *в'їзд* туди закрито (УТ № 231 від 6–12 квітня 2012 р., с.52); Перше дослідження, проведене групою вчених під керівництвом Пенелопи Вайтгорн і Девіда Гаулсона з Університету Стерлінга (Велика Британія), вивчало *вплив* цих інсектицидів на джмелів – близьких родичів бджіл (УТ № 231 від 6–12 квітня 2012 р., с.80); Невтішні прогнози Тижня щодо руйнування історичних пам'яток Андріївського узвозу на *догоду* великому бізнесу справджуються (УТ № 232 від 13–19 квітня 2012 р., с.4); В ЄС давно критикували іспанців за пристрась до жорстоких стосовно тварин шоу, тож *заборона* була тільки питанням часу (УТ № 205 від 30 вересня – 6 жовтня 2011 р., с.5); Однак найбільша *загроза* полягає в «політичному процесі», який здатен допомогти Асаду вийти сухим із води... (УТ № 231 від 6–12 квітня 2012 р., с.50); Причому *наступ* може цього разу включати не лише методи економічного та політичного шантажу, а й агресивніші провокації... (УТ № 206 від 7–13 жовтня 2011 р., с.7); За цей рік у хлопця загинуло четверо близьких родичів. Один із двоюрідних братів – під час *обстрілу* мітингу минулої весни (УТ № 231 від 6–12 квітня 2012 р., с.54); Інтелектуальний, моральний *опір* повзучому авторитаризмові надзвичайно слабкий (УТ № 205 від 30 вересня – 6 жовтня 2011 р., с.11); Тисячі американців спостерігали «*переліт*» легендарного шатла (УТ № 233 від 20–26 квітня 2012 р., с.5); Водночас не виключена *підміна* понять (УТ № 230 від 30 березня – 5 квітня 2012 р., с.15); Першим важливим випробуванням у період 2005–2009 років можна назвати непряму співучасть інтелігенції у внутрішньому протистоянні помаранчевих сил, що спричинила *поділ* на прихильників Ющенка і прихильників Тимошенко... (УТ № 233 від

20–26 квітня 2012 р., с.20); Повстанський *розгул* 1919 року й запорозька вольниця максимально зближуються (УТ № 202 від 9–15 вересня 2011 р., с.51); Орієнтувати місцеві організації не на *розподіл* виборчих списків, а на дієву допомогу громадянам (УТ № 206 від 7–13 жовтня 2011 р., с.11); Уряд Іспанії ухвалив декрет про *розпуск* парламенту (УТ № 205 від 30 вересня – 6 жовтня 2011 р., с.7); *Розрив* між очікуваннями й результатами величезний (УТ № 231 від 6–12 квітня 2012 р., с.50) та ін.

Конкуренцію нульсуфіксальним дериватам складають похідні іменники із суфіксами **-ння**, **-іння**, **-ення**, які є домінантними у творенні назв дії. Кількісна їх перевага порівняно з нульсуфіксальним формантом пояснюється, по-перше, дубляжем значення опредметненої дії за рахунок дієслівних кореляційних пар граматичної категорії виду. Тобто досить часто функціонують два, три чи більше номени із суфіксами **-ння**, **-іння**, **-ення**, що не мають особливої різниці в значеннях, пор.: *дороблення* – *дороблювання* – *доробляння* тощо. Іноді від однієї форми дієслова утворюється кілька іменників на **-ння**, напр., “дія за знач. *заручити*” – *заручання* і *заручення*. Відтак практично від кожного видового різновиду дієслова можна утворити іменник зі згаданими суфіксами. Тим часом, один нульсуфіксальний іменник може мотивуватися кількома дієсловами, напр.: *пролом* “дія за знач. *проломити*, *проломлювати* і *проломитися*, *проломлюватися*” тощо. По-друге, в активі сучасної української мови іменників зі значенням дії на **-ння**, **-іння**, **-ення** справді значно більше, ніж нульсуфіксальних, однак у розмовному мовленні, публіцистиці, у художніх творах, наукових текстах надають перевагу останнім [5]. Основною перешкодою для збільшення продуктивності **нульового суфікса** є його обмежене сполучення з іншомовними твірними основами, у той час як афікс **-ння** залишається в ядерній позиції поля завдяки своїй гнучкості, напр.: *інвестування*, *інспектування*, *нікелювання*, *шліфування* тощо, пор.: У неформальному спілкуванні польські політики та експерти підтверджували, що політичний компроміс, який вестиме до завершення перемовин, *парафування* та

підписання Угоди про політичну асоціацію, вже в принципі визначений... (УТ № 206 від 7–13 жовтня 2011 р., с.14) і под.

Крім широкого використання нульсуфіксальних іменників зі значенням опредметненої тривалої дії, спостерігаємо включення у текст дериватів із матеріально не вираженим суфіксом, що мають інші значення і також перебувають у лексико-семантичному полі абстрактності, зокрема:

- назви одиничного акту дії (*вдих, вибух, видих, викид, виліт, доторк, кив, мах, перескік, позіх, спалах, удар* тощо), наприклад: Комісія з розслідування причин аварії на газопроводі в Ужгороді визнала винною у *вибуху* компанію «Свемон-Захід» (УТ № 202 від 9–15 вересня 2011 р., с.6); Не дивно, що в серпні 1906 року на Столипіна було вчинено *замах* (УТ № 202 від 9–15 вересня 2011 р., с.43); Генеральний підрядчик будівництва Національного стадіону у Варшаві – головної польської арени на Євро-2012 – заплатить штраф у розмірі 10 млн злотих (3 млн доларів) за несвоєчасне завершення робіт і *зрив* деяких громадських та спортивних заходів (УТ № 232 від 13–19 квітня 2012 р., с.9); Тоді виходить, що смертельного *удару* завдає щось інше: можливо, зараження кліщами, або грибкава інфекція, або ще щось, чого здорова бджолина сім'я навіть і не помітила б (УТ № 231 від 6–12 квітня 2012 р., с.81);
- назви результату дії, наприклад: Авторська *винагорода* неймовірна, не буде перебільшенням сказати фантастична: за підрахунками літераторів, президент міг би заробити її за умови, якби кожен українець (від немовляти до сліпого старця) купив по дві книжки Януковича (УТ № 233 від 20–26 квітня 2012 р., с.9); І якщо нас буде менше у Верховній Раді й *перекіс* піде в інший бік, то нам буде погано всім (УТ № 230 від 30 березня – 5 квітня 2012 р., с.6);
- назви почуттів людини, взаємин між людьми (*глум, гнів, довіра, жаль, жах, зневага, лень, лють, насолода, осуд, образа, повага* тощо), найменування «відчуття людини» (*біль, запаморока*

“запаморочення”, *знемога*, *мука*, поет. *виснага* та ін.), назви хвороб (*застуда*, *звих*, *набряк*, *нарив*, *наріст недуга / недуг* тощо) і подібні абстракти, наприклад: Так, тут розкривається й душа самого дослідника: одержима *віра* й *сумніви*, навіть відчай (були моменти, коли здавалося, що після грабіжників у кургані майже нічого не залишилося); радісне заціпеніння від дива, яке відкрилось очам, і велика *втома*; містичні відчуття й несподівана *туга*, яка повела Мозолевського серед ночі з готелю знову до Товстої Могили (УТ № 230 від 30 березня – 5 квітня 2012 р., с.49); Бо завтра потоп, землетрус, виверження вулкана або народного *гніву*... (УТ № 231 від 6–12 квітня 2012 р., с.69); Аляксандр Лукашенка втрачає *довіру* (УТ № 206 від 7–13 жовтня 2011 р., с.8); Отож більшовики мали з кого брати приклад у сенсі *зневаги* до парламентаризму, до права, до національного та аграрного питань (УТ № 202 від 9–15 вересня 2011 р., с.45); *Зневіра* призвела до того, що на захист Тимошенко і Луценка вийшла тільки купка людей (УТ № 233 від 20–26 квітня 2012 р., с.21); Бійся байдужих – вони не вбивають і не зраджують, однак лише з їхньої мовчазної згоди на землі є *зрада* і вбивство (УТ № 231 від 6–12 квітня 2012 р., с.57); Окрім того, команда Януковича вироком Діденку дає посилення персонально для Тимошенко: з нами, мовляв, можна домовлятися, ми здатні замість 7–12 років ув’язнення і конфіскації майна запропонувати «легкий *переляк*» і 3 роки умовного терміну (УТ № 202 від 9–15 вересня 2011 р., с.7); Найменша *підозра* у зв’язках із ними небезпечна для життя, тож, на відміну від Єгипту, серйозного осередку цієї сили в Сирії ніколи не було (УТ № 231 від 6–12 квітня 2012 р., с.54); Крім того, правозахисники підкреслили, що у зв’язку з політичною ситуацією в Україні та ситуацією з верховенством права є *підозра*, що кримінальне переслідування є політично вмотивованим (УТ № 233 від 20–26 квітня 2012 р., с.9); За словами Хаафіза, багатьом

затриманим інкримінують убивства, щоб ті зізнавались у менших *провинах* (УТ № 231 від 6–12 квітня 2012 р., с.54); І тоді розумники в уряді вигадали епідемію *сказу* [тут йдеться про хворобу собак – Г.В.] (УТ № 230 від 30 березня – 5 квітня 2012 р., с.49); Ну гаразд, не будемо про совість, бо її наявність у можновладців під глибоким *сумнівом* (УТ № 231 від 6–12 квітня 2012 р., с.62); У їхній свідомості співіснування з такою кількістю смертельно небезпечних «сусідів» не викликає великого занепокоєння, *тривоги* чи страху (УТ № 202 від 9–15 вересня 2011 р., с.64) тощо.

Крім того, автори інтенсивно використовують нульсуфіксальні іменники з галузі **юриспруденції** (процесуальних, офіційно-ділових стосунків), що, звичайно, зумовлено змістом творів, наприклад: *допит, наказ, обшук, присуд, присяга, скарга* і под. До цього угруповання відносимо і віддієслівні деривати зі значенням результатів фізичної або інтелектуальної дії – це назви різноманітних **документів**: повідомлень, усних або письмових угод (*витяг, відгук, договір, дозвіл, донос, заборона, запит, заповіт, заява, нагорода, наказ* тощо). Наприклад: Цей *договір* мав явно тактичний характер, оскільки вже наступного року військові дії були відновлені й тривали з перемінним успіхом до 1366-го (УТ № 202 від 9–15 вересня 2011 р., с.48); Почав діяти безвізовий режим з Аргентиною: для українців на поїздки туди терміном до 90 діб *дозвіл* консульства не потрібен (УТ № 206 від 7–13 жовтня 2011 р., с.7); Згодом перевели до іншого кабінету на *допит...* (УТ № 231 від 6–12 квітня 2012 р., с.53); Розділ епістолярію містить «Лист до батька», *заповіти* і щоденник... (УТ № 231 від 6–12 квітня 2012 р., с.75); 27 вересня обвинувачення, як і раніше, вдавалось до політичних *заяв...* (УТ № 205 від 30 вересня – 6 жовтня 2011 р., с.7); Вони можуть у будь-який момент написати *звіт* про мій бізнес, і що саме міститиметься в документі, залежить лише від суми, яку я їм заплачу (УТ № 231 від 6–12 квітня 2012 р., с.54); Солдат пояснив: у разі відмови виконувати *наказ* рядовому загрожує суворе покарання (УТ № 231 від 6–12 квітня 2012 р., с.53); Представники Єврокомісії провели *обшуки* в німецькому й чеському

офісах дочірніх компаній Газпрому за звинуваченнями в цінових змовах і зловживанні становищем на ринку (УТ № 205 від 30 вересня – 6 жовтня 2011 р., с.7); На тлі безкомпромісної позиції російської монополії щодо умов співпраці з європейськими споживачами газу..., яка або вже вилилася в судові процеси у Стокгольмі, або ось-ось *позови* будуть туди спрямовані, єврочиновники були змушені звернути особливу увагу на проблеми енергетичної безпеки в регіоні (УТ № 205 від 30 вересня – 6 жовтня 2011 р., с.24) та ін.

У журналістських текстах принагідно використовуються також нульсуфіксальні іменники – назви **суспільно-політичних, релігійних, філософських** і под. абстрактних понять: *вигад, винахід, вислів, віра, довід, задум, здогад, назва, намір, натяк, наука* тощо. Наприклад: У цьому анекдоті, як і в усякому влучному *дотепі*, є чимала частка правди... (УТ № 202 від 9–15 вересня 2011 р., с.42) та ін.

Таким чином, матеріально не виражений суфікс відзначається необмеженим потенціалом для творення похідних, що входять до словотвірносемантичного поля абстрактності, причому велика кількість абстрактних найменувань з нульовим суфіксом “є специфічною рисою українського словотвору” [3, с.22].

Меншою мірою представлені інші мікрополя нульсуфіксальних іменників – зокрема, *поміна іосі*. Так, серед **локативних** назв зафіксовано нульсуфіксальні найменування приміщень, споруд та їх частин, а також невелику кількість номенів на позначення нечітко окресленого простору, ландшафту, назви частин світу (*прибудова, сходи, міст, склад, схов, надкол, надріз, стик* та ін.), наприклад: Я пообіцяв, що й надалі привозитиму корм, а також розповів іншим про цей *заклад*, аби й вони могли пособити тваринам (УТ № 231 від 6–12 квітня 2012 р., с.58); Швидкісне, гладеньке покриття, широка роздільна смуга, відбійники з обох боків, вичерпна інформація на вказівниках, безпечні *переходи*: між зеброю по три лежачі поліцаї... (УТ № 202 від 9–15 вересня 2011 р., с.66); Скляний криголам стоїть на *перетині* столичних магістралей, кабінет шикарний, красевид із вікна божественний, одна проблема:

дихати нічим (УТ № 231 від 6–12 квітня 2012 р., с.49); Не так давно в конференц-залі в Тусоні зібралися три десятки майбутніх лікарів. Підлогу прикрашали свічки й павичеве пір'я – як символи зцілення (УТ № 233 від 20–26 квітня 2012 р., с.80); Проектом передбачено *прибудови*, де, як кажуть обізнані люди, розмістяться ресторан, готель та інші розважальні заклади (УТ № 230 від 30 березня – 5 квітня 2012 р., с.54); Майже відразу на сході понад *схилом* Котопахі із вражаючою швидкістю почала набухати сіра хмара (УТ № 202 від 9–15 вересня 2011 р., с.63) тощо.

В українській публіцистиці функціонує чимало нульсуфіксальних дериватів *pluralia tantum* (*вибори*, археол. *розкопи*, етн. *проводи*, *обзори* “оглядини” і под.), наприклад: Якщо зараз представники ЄС наполяжуть на тому, що політичний процес в нашій державі має залишатися в демократичних межах (допуск усіх лідерів опозиції до участі у виборах, вільні *вибори* тощо), ...Україна збереже шанс повернутися до Європи (УТ № 205 від 30 вересня – 6 жовтня 2011 р., с.7); Крім того, на Тимошенко просять покласти компенсацію судових *витрат* (близько 10 тис. грн.) і стягнути з неї понад 1,5 млрд грн. збитків... (УТ № 205 від 30 вересня – 6 жовтня 2011 р., с.7); Сьогодні 55-річного экс-міністра, який перебуває під вартою із серпня 2010-го, доправляють до суду на ношах (зокрема, у нього діагностовано прогресуючу атрофію м'язів), йому постійно колють знеболювальне (УТ № 232 від 13–19 квітня 2012 р., с.10); На його думку, даний випадок безпрецедентний тим, що третя держава (тобто Росія) вживає активних заходів, щоб заохотити Київ облишити *переговори* з Євросоюзом (УТ № 202 від 9–15 вересня 2011 р., с.7); Жовтень, на який заплановані українсько-російські *переговори* з конкретизації завидовських домовленостей, може стати критичним місяцем у відверненні України від Європи (УТ № 205 від 30 вересня – 6 жовтня 2011 р., с.7) тощо.

Невелика кількість лексем абстрактних понять (**мікрополя предметної ознаки, властивості, якісного стану**) – це деад'єктивні іменники чоловічого або жіночого роду, наприклад: *абстракт* “поняття, створене шляхом абстрагування”; *безвихідь* “безвихідне становище”; *заум*

“зайве, непотрібне мудрування; безглуздя”; політ. *нейтрал* “нейтральна держава” тощо. Зрідка трапляються також новотвори, пор.: *ексклюзив* (Іннов I, 33) “узагальнена назва всього ексклюзивного”; *конструктив* (55); *медитатив* (65); *негатив* (76); *позитив* (94); *прогресив* (98) і под.

Ядро розгляданого мікрополя складають деривати зі стилістично нейтральними суфіксами **-ість, -ізм/-изм** (*мудрість, геніальність; мінімалізм, практицизм*), наприклад: Тайвань використав усі переваги малого й середнього бізнесу: *гнучкість, швидкість* реакції на ринкові зміни, *різноманітність* спеціалізації, *відсутність* монополії (УТ № 206 від 7–13 жовтня 2011 р., с.31). Медіальну зону та периферію мікрополя репрезентують, переважно, деривати зі стилістично маркованими суфіксами – нульовий суфікс з відтінком книжності, урочистості, поетичності та форманти **-ина, -щина, -інь, -еча, -иця** (*можуть; густина; провінційщина; теплінь, голубінь; порожнеча; важниця* “важливість”).

У той же час мова періодичної преси насичена нульсуфіксальними новотворами, що є свідченням продуктивності матеріально не вираженої деривації: *блим* (Нов, 22) від *блмати*; *вислід* (27) “дослідження”; *втек* (32) “втеча”; *заувага* (66) “зауваження”; *зудар* (69): “Інші з цієї генерації виявилися виштовхнутими *зударом* двох тоталітарних монстрів” (від *зударюватися* “ударитися один об одного” – Нов, 69); *намага* (107) “намагання, зусилля”; *вихлюп* (Іннов II, 20) “дія за значенням вихлюпнути”; *зненавид* (45) “дія за значенням зненавидіти”; *нагад* (70) “нагадування” і под. Щоправда, деякі неологізми сприймаються як okazіональні назви, про їх поширення, функціонування і вкорінення в лексичній системі української мови можна буде говорити з часом.

Активність використання нульсуфіксальних іменників пояснюється кількома причинами. Так, вчені підкреслюють, що нагромадження іменників на **-ння** в невеликому відрізку художнього тексту “надають мові твору небажаної офіційності, сухості, роблять його одноманітним” [див. 7, с.11]. Про невластивість іменників на **-ння** згадували й інші дослідники – О.Курило [9], С.Смерчинський [15, с.165]: “Рясні форми на **-ння, -ття** в літературній мові

надто обтяжують вислів, вносять одноманітність” [9, с.72]. Тому **нульовий афікс** є потужним стилістичним засобом, особливо у художньо-публіцистичних творах.

Отже, висока інформативність у поєднанні з компресією, мовною економією, що притаманна матеріально не вираженому суфіксу, забезпечують інтенсивне використання нульсуфіксальних дериватів у сучасній українській мові. Місткість розглянутих утворень, їхня форма (короткі, зручні для спілкування та писемної фіксації) дозволяють використовувати до 5 іменників із матеріально не вираженим суфіксом в одному реченні. Наприклад: Навіть у *розгал обміну* інформаційними *випадами* прем'єр Азаров говорив про можливість *допуску* росіян до структури, яка створюватиметься на базі нинішнього Укргазвидобування (УТ № 205 від 30 вересня – 6 жовтня 2011 р., с.6).

Таким чином, нульсуфіксальні деривати мають необхідну простоту, дають змогу уникати небажаного ускладнення тексту і забезпечують виразність висловлення у журналістських текстах.

Останнє речення:

У подальших наукових розвідках необхідним є визначення тенденцій розвитку мови (зокрема, нові словотворчі засоби, словотвірні моделі, оказіональна лексика), які найбільш виразно постають у текстах засобів масової інформації.

Література:

1. Біленко Т.Г. Поетика нульсуфіксації: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: спец. 10.02.01 “Українська мова” / Т.Г.Біленко. – Запоріжжя, 2004. – 20 с.
2. Білоусенко П.І. Нульсуфіксальне творення віддієслівних іменників у давньоруській мові / П.І.Білоусенко // Вісник Київського університету: історико-філологічні науки. – К.: Либідь, 1992. – С.86-94.
3. Білоусенко П.І. Нульсуфіксація у формуванні словотвірної системи українського іменника / П.І.Білоусенко // Методичні читання

- “Словотвірна та семантична структура української лексики”, присвячені пам’яті засновника дериватологічної школи на Україні проф. Івана Ковалика: тези доповідей. – Львів: ЛДУ, 1991. – С. 21 – 23.
4. Білоусенко П.І. Проблеми і перспективи вивчення динаміки нульсуфіксальної деривації / П.І.Білоусенко // Ономастика і апелятиви: зб. наук. праць. – Вип. 11. – Дніпропетровськ: ДДУ, 2000. – С. 10 – 14.
 5. Волинець Г.М. Нульсуфіксація в словотвірній системі українського іменника: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: спец. 10.02.01 “Українська мова” / Г.М.Волинець; Запорізький національний університет. – Запоріжжя, 2009. – 20 с.
 6. Горпинич В.О. Сучасна українська літературна мова. Морфеміка. Словотвір. Морфонологія. – К.: Вища школа, 1999. – 208 с.
 7. Дідківська Л.П. Словотвір, синонімія, стилістика / Л.П. Дідківська, Л.О. Родніна / відп. ред. Л.С. Паламарчук. – К.: Наукова думка, 1982. – 173 с.
 8. Думчак І.М. Універбація в українській мові: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: спец. 10.02.01 “Українська мова” / І.М. Думчак; Прикарпат. ун-т ім. В.Стефаника. – Івано-Франківськ, 1998. – 16 с.
 9. Курило О. Уваги до сучасної української літературної мови / Олена Курило. [Надруковано за виданням: О.Курило. Уваги до сучасної української літературної мови. Видання третє. Книгоспілка, 1925] – К.: Вид-во Соломії Павличко “Основи”, 2008. – 303 с.
 10. Микитюк О.Р. Українські абстрактні іменники в загальноживаній і термінній лексиці: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: спец. 10.02.01 “Українська мова” / О.Р.Микитюк. – Львів, 1997. – 17 с.
 11. Нелюба А.М. Явища економії в словотвірній номінації української мови / А.М.Нелюба. – Харків: ТОВ «Сучасний друк», 2007. – 302 с.

12. Пінчук О.Ф. Словотвірна структура віддієслівних іменників сучасної української літературної мови / О.Ф. Пінчук // Морфологічна будова сучасної української мови. – К.: Наукова думка, 1975. – С. 35 – 82.
13. Полюга Л.М. Українська абстрактна лексика XIV – першої половини XVII с. / Л.М. Полюга. – К.: Наукова думка, 1991. – 240 с.
14. Родніна Л.О. Суфіксальний словотвір іменників у сучасній українській мові / Л.О. Родніна // Словотвір сучасної української літературної мови. – К.: Наукова думка, 1979. – С. 57 – 118.
15. Смеречинський С. Нариси з української синтакси (у зв'язку з фразеологією та стилістикою) / С.Смеречинський. – Харків: Радянська школа, 1932. – 283 с.
16. Стовбур Л.М. Еволюція конфіксальної деривації іменника (форманти з матеріально не вираженим другим компонентом): автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: спец. 10.02.01 “Українська мова” / Л.М.Стовбур. – Запоріжжя, 2004. – 20, [2] с.
17. Третьевич Л.М. Нулевая суффиксация имён существительных в современном украинском языке: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: спец. 10.02.02 “Языки народов СССР (украинский)” / Л.М. Третьевич. – Ужгород, 1980. – 25 с.
18. Українська мова: енциклопедія / редкол.: Русанівський В.М. (співголова), Тараненко О.О. (співголова), Зяблюк М.П. (заступник голови) та ін. – К.: Вид-во “Українська енциклопедія” ім. М.П.Бажана, 2000. – С.7-8.

Список скорочень назв використаних джерел:

1. **Іннов I** – Нелюба А. Лексико-словотвірні інновації (1983–2003): словник / Анатолій Нелюба. – Харків: Харк. націон. ун-т. – 136 с.
2. **Іннов II** – Нелюба А. Лексико-словотвірні інновації (2004–2006): словник / А.Нелюба, С.Нелюба. – Харків: Майдан, 2007. – 144 с.
3. **Нов** – Віняр Г.М. Словник новотворів української мови кінця XX століття / Г.М. Віняр, Л.Р. Шпачук. – Вип.2. – Кривий Ріг: КП “Криворізька друкарня”, 2002. – 181 с.

4. УТ – Український тиждень. – 2011–2012. – № 166–233.